СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 168. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 22. липня 1931. VOL. XXXIX. No. 168. Jersey City, N. J., Wednesday, July 22, 1931. THREE CENTS.

АМЕРИКА ПРЕДЛОЖИТЬ НОВИЙ ПЛЯН ДОПОМОГИ НІМЕЧЧИНІ

МОРОВ ПОМАГАЄ ПРЕЗИДЕНТОВИ ГУВЕРОВИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Гувер відбув конференцію зі своїми чотирома дорадниками, а відтак говорив два рази телефоном зі Стимсоном у Лондоні, і на підставі цих розмов дав до зрозуміння представникам преси, що американські делеґати на лондонській конференції виступлять у вівторок з новою пропозицією допомоги Німеччині.

На фінансового дорадника президент Гувер запросив собі між іншими сенатора з Ню Джерзі, Морова, котрий уже прибув до Вашинґтону.

БУТЛЕҐЕРИ ВЖЕ ВЖИВАЮТЬ ВОЄННИХ ҐАЗІВ.

ВАШИНҐТОН. — Американський уряд вислав до канадійського уряду ноту, в якій домагається відповідних кроків проти канадійських бутлеґерів, котрі при пачкуванню алькоголю вживають отруйних ґазів при втечі.

Як факт подано затроєння ґазом залоги лодки прибережної сторожі ч. 149 недалеко острова Нентокет дня 18 червня цього року.

ВІДКРИЛИ ПОХИБКИ В НОВИХ ВОЄННИХ КОРАБЛЯХ.

ВАШИНҐТОН. — Підчас відбирання 8 нових 10,000-тонових кружляків заряд фльоти переконався, що всі кораблі колишуться з боку на бік так сильно, що через це цільність пальби корабельних гармат сильно терпить.

Заряд постановив зарядити поправу кораблів.

НОВИЙ ВЕЛИКИЙ ПРОГИБІЦІЙНИЙ СКАНДАЛ.

БОЛТИМОР. — Велика лава присяжних суддів федерального суду постановила обжалувати за нарушення прогибіційного закона довжезний ряд велеких підприємств і осіб. Пятьдесять три великі корпорації згадується в цьому обжалованню. Обжалованим закидується, що вони вдавали, що дестилюють алькоголь для промислового вжитку, а тимчасом пускали його для недозволеної торговлі.

ФОЛ ПОЧИНАЄ КАРУ.

САНТА ФІ (Ню Мексико). — До місцевої стейтової тюрми прибув бувший секретар (міністер) внутрішних справ, Фол, засуджений на тюрму за брання хабарів від нафтових підприємців. Його доставлено до тюрми з залізниці амбулянсом, бо лікарі кажуть, що він небезпечно хорий.

СМЕРТЬ СТРАЙКОЛОМІВ.

ЧАРЛСТОН (Вест Вірджінія). — Коли страйколоми входили до копальні Реймонд Сити Кол Ко., з гущавини на протилежній горі роздалися вистріли, й два страйколоми упали на місці неживі.

Поліція арештувала Вилієма Ґолфа як підозрілого за стрілянину, а Джана Ґолстона як свідка. Оба кажуть, що вони нічого не знають про стрілянину.

ВУГЛЕВІ БАРОНИ НЕ ХОЧУТЬ ЗГОДИ.

ҐВІЛІНҐ (Вест Вірджінія). — Підприємство Велі Кемп Ковл Ко. не хотіло говорити з горожанським комітетом, який пробував посередничити між страйкарами та вуглевими підприємцями.

ЗАВОРУШЕННЯ НА ЮНІЙНИХ ЗБОРАХ.

СКРЕНТОН (Па.). — На піврічній конвенції Дистрикту 1. юнії „Юнайтед Майн Воркерс оф Америка" прийшло до поважних заворушень, коли прихильники побідженого кандидата на президентуру зборів напали на вибраного президента та пробували стягнути його з президії. По довгій бійці, в котрій подерто богато блюзок і сорочок та покалічено немало голов, поліція привернула спокій.

„ЗЛОДІЙ НАЙКРАЩЕ ЛОВИТЬ ЗЛОДІЯ".

ҐВАЙТ ПЛЕЙНС (Ню Йорк). — Джек Стенґлер, котри відсиджує тепер 10-літню вязницю в стейтовій тюрмі в Осінінґ, Ню Йорк, придумав спосіб на ловлення злодіїв автів.

Його механізм починає дзвонити дуже голосно, коли хтось пробує рушити авто з місця, не отворивши огню в звичайний спосіб.

ТЕЖ АДРЕСА.

ІСТ ГЕМПТОН (Конетикот). — Місцева почта доручила нині адресатови цікавий пакет. На місці адреси пакет мав отце місто та фотоґрафію пса. Почтар сейчас пізнав, котрого пса це фотоґрафія, та доручив пакет. Власник пса каже, що пакет доручено добре.

ЗУДАРЕННЯ ЛІТАКІВ.

ГАРТФОРД (Конетикот). — Над містом Нюінґтоном зударилися з собою два військові літаки. Два летуни згинули на місці, а два вратувалися, здавшися на легкопади. Розбиті літаки, падаючи вниз, покалічили одну особу.

ЗНОВУ ВІДЖИЛА СПРАВА РЕҐІСТРАЦІЇ „ЧУЖИНЦІВ".

Канадійський сенат знов обговорював законопроект сенатора Касґрейна, який предвиджує реґістрацію „чужинців" у Канаді. Бил перейшов вже друге читання і його передано осібній комісії.

Сенатор Бобієн нарікав, що комунізм загніздився навіть в консервативному Квебеку і тому реґістрація конечна.

Сенатор Доннели підніс, що многі з іміґрантів стали добрими горожанами, а реґістрацію вони приймуть як обиду для себе. Для поборювання комунізму вистарчить сама депортація чужих аґентів.

Сенатор Мордок був тої думки, що замісць того краще поліпшити умовини праці, а тоді комунізм не буде мати підложа.

Сенатор Фостер і Дандюран добачують, що реґістрація зможе замкнути границю перед інвазією злочинців зі Стейтів.

ОРЛИ НАПАЛИ НА ЛІТАК.

Найактивнішим у світі вульканом є Анякчак в полудневій Алясці. Понад тим вульканом вперше літав на днях літак з трома летунами, які хотіли його дослідити. Довкола вулькану на просторі 21 миль від кратеру через наглий перехід від зимна до тепла є такий протяг, що силою тягнуло літак в сторону кратеру і лиш завдяки зручним маневрам вдалося літакови уйти від огневої пащі.

Серед такої небезпеки на летунів напало ще кілька великих орлів, з котрих один ранив католицького місіонаря о. Гобарда. З трудом вдалося відстрашити орлів пропелєром, після чого вони переслідували літак вже з віддалі.

В СНІГАХ ПІВНОЧИ.

18-літний син богатої англійської родини, Ноел Бенет, забажав пригод і з кінцем минулого року вибрався конем в далекі пустарі північної Алберти. В окружній дорозі з Ґренд Прері до Принс Джордж недалеко Форд Меклавд, не стало йому харчів, повідморожував ноги і ослаб. Коло 20 листопада відпустив коня і помер. З кінцем травня знайдено в самітній кабіні його дневник з описом траґічних переживань, а кількадесять миль дальше в отвертому полі скелет і річи, які мав при собі доостанку.

На днях рештки Бенета привезено до Едмонтону, а звідти вислано до Англії.

НОВЕ САМОГУБСТВО В ЧЕРНІВЦЯХ.

З вікна дому ч. 6, при вул. М. Тереси, кинулася домашня помічниця Олена Джончак з третього поверху й убилася. Причиною цього самогубства була смерть нареченого, котрий помер недавно внаслідок тяжкої недуги.

ЕСПАНІЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ.

На основі спеціяльної бібліоґрафії, виданої в 1927 р., в англійській і американській літературі є 511 повістей, яких акція розіграється в Еспанії або в еспанських краях. В останніх роках вичислюють ще 20 таких повістей.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОҐРАФІЙ ЧЛЕНІВ І ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1932.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у багатьох тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людей, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20,000 примірників. Ціла сторона, 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша й остання сторона в части оголошень по $35.00. Хто хотів би в своїм оголошенню помістити також і фотоґрафію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то понесить кошт виготовлення такої кліші з фотоґрафії, то значить, що його оголошення буде стільки корожче коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить знаходитися в редакції по день 30 серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безусловно не будуть друкуватися.

Фотоґрафії Братств і Товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі і театральні, школи, банди, які є при відділах У. Н. Союза (коли який кружок, співацьке товариство і т. п. не є при відділі У. Н. Союза, таких після ухвали не будеться поміщувати у календари), хотілиб, аби їх фотоґрафії були поміщені в календари на 1932 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 30 серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотоґрафією чек або моні-ордер, виписаний на імя „Свободи" на суму $10.00. Ці гроші ужиється на покриття коштів виготовлення з фотоґрафії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотоґрафії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

„SVOBODA"
81-83 GRAND ST., або P. O. BOX 346,
JERSEY CITY, N. J.

БОЛЬШЕВИЦЬКІ УБРАННЯ В КАНАДІ.

Совіти запропонували англійським купцям мужеські убрання по ціні $1.35 за гірший сорт і по $2.50 за ліпший.

На днях таку саму оферту дістали канадійські продавці убрань у Монтреалі. До Канади большевики готові доставляти убрання в ціні $5.00 за ґарнітур з двома парами штанів.

При таких цінах фабриканти убрань не могли би компетувати з большевицьким товаром.

В Канаді на привіз російських ткацьких виробів заказу нема.

СЕЛЯНСЬКИЙ САМОСУД.

Палій і конокрад, це два найтяжчі вороги селянина, перед якими село завзято борониться. На днях у північній Польщі селяни, зловивши двох конокрадів, виконали над ними страшний самосуд: привязали обох до млинського колеса й пустили воду. Однак злодій не витримав кари й умер, другого покалічило, що вже доходив. Тепер поліція арештувала селян.

РОЗВЯЗАННЯ СЕРЕДНІХ ШКІЛ НА БУКОВИНІ.

„Таґеспост" довідується з певного джерела, що на Буковині будуть розвязані слідуючі середні школи: ґімназія в Сереті, ґімназії у Вижниці й Кіцмані, третя ґімназія в Чернівцях (жидівська), четверта ґімназія в Чернівцях (бувша українська), дівоча ґімназія при вул. Краєвої Палати; женська семинарія буде перенесена до Серету.

ВБИВ СВОГО ТЕСТЯ.

Мик. Шабатовський з Валяви (Буковина) вбив косою тестя Дьордія Гуменюка. Причина вбивства полягала в тому, що жінка Шабатовського стояла в любовних зносинах з другим чоловіком. Отже причина розпучливого вчинку була зависть, а також те, що жінка не дбала про свого чоловіка. Критичного дня не зварила свому чоловікови обіду й пішла до свого любовника. А коли вона вернулась, а він міжтим довідався, де вона була, спитав її Микола, де вона була. Жінка відповіла, що була там, де їй хотілося бути, а обіду в неї нема. Тоді вдарив він її кілька разів по голові. Сусіда Єрина Ісар Василева дала про це знати до Гуменюків. Прийшла вперед теща, яку Шабатовський вигнав зі свого подвіря. Тоді прийшов старий Гуменюк. Шабатовський предчував біду й виминав Гуменюка, але цей таки приступив до зятя і спитав його, чому він бив його жінку (стару Гуменючку). Шабатовський відповів, що це не правда, він не бив її. Тоді Гуменюк ударив Шабатовського і вирвав йому граблі з рук. Шабатовський тікав перед старим і взяв у сусіда косу та звернувся до старого. Минуло ще кілька хвилин і скінчилося на тім, що Шабатовський встромив косу Гуменюкови в груди. Валявські селяни були дуже обурені з того, що тої днини, коли помер старий Гуменюк, донька вбитого й жінка арештованого Шабатовського перебувала в домі любовника при замкнених дверях.

РАДІЯ—ЧОРТІВСЬКІ ОРУДДЯ.

В онтерійськім місті Кіченер (перед війною воно називалося Берлін), відбувалася тридневна конференція канадійських Менонітів, на котрій між іншими обговорювано справу радія. Конференція рішила, щоби всі Меноніти повикидали зі своїх хат радія й люксусові річи, бо вони є оруддям зла і відвертають увагу людей від Бога. Колиб хтось з Менонітів не послухав того рішення, то на нього спаде клятьба церкви і він буде з неї викинений.

НАГОРОДА ПО СМЕРТИ.

Помер молодий, талановитий поет Бекаріс. Помер у великій нужді. В кілька днів по його смерти зібралося жірі, щоби вручити комусь літературну нагороду. Одноголосно постановили нагородити автора повісти „Жахлива любов". Цим автором був Бекаріс.

СМЕРТЬ ВЕЛИКОГО КНЯЗЯ ПЕТРА.

У Франції помер великий князь Петро, брат князя Миколи.

ГЕНДЕРСОН ПОМИЛИВСЯ, ДУМАЮЧИ, ЩО МІЖ ПОЛЯКАМИ Й УКРАЇНЦЯМИ БУДЕ ПОРОЗУМІННЯ

ЦЕ ТВЕРДИТЬ ҐАЗЕТА „МАНЧЕСТЕР ҐАРДІЄН", НА ПІДСТАВІ ПОВЕДІНКИ ПОЛЬЩІ СУПРОТИ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН.

МАНЧЕСТЕР (Анґлія). — Ґазета „Манчестер Ґардієн" в передовій статті п. н. „Гноблення в Польщі" каже, що Польща ще раз дала свіжі докази тому, що члени тих національностей, які поневолі опинилися під польським володінням, не можуть уважати себе забезпеченими від невиправданих переслідувань. Останніми днями було видано два дуже важні рішення проти німецької меншости. Учасники німецької скавтової орґанізації засуджені суворо судом на підставі здогадів конспірації, опертих на дуже хитких доказав. В другім випадку апеляційний суд затвердив засуд одного німецького лідера, якого вина виявилася в тому, що він орґанізував Німців для влаштування національних шкіл для їх дітей, на що Німці мають право. Та не лише Німці терплять під Польщею.

Пятьох Українців засуджено у Львові за саботажі, що нібито були доконані у вересні минулого року, коли в Галичині шаліли підпали. Це правда, переслідування окремих осіб є значним поліпшенням справи супроти брутальної „пацифікації", переведеної кавалєрією, що було польською відповідю на саботажі минулої осени. Та хто знає, як у цій частині Европи переводиться поліційне слідство в політичних судових справах, той не буде мати великої віри в справедливість польського суду.

У всякім випадку, коли польський уряд дійсно думає осягнути порозуміння з Українцями, то для цього політика амнестії булаб далеко більше розумнішою, ніж безоглядне судове переслідування Українців, що практикується останніми часами. Треба памятати, що міністер Гендерсон згодився відтягнути українські петиції в Лізі Націй до осіннього засідання Ліґи лише тому, що польський уряд запевнив, що він буде шукати й шукає справедливого й чесного порозуміння з Українцями. Нема сумніву, що Гендерсон гадав, що обидві сторони готові на те, щоб забути минуле й почати добу порозуміння. Та факти показують, що він помилився.

ПОЛЬСЬКІ ВИГАДКИ.

БЕРЛІН (Німеччина). — Кореспондент ґазети „Манчестер Ґардієн" подає, що польський суд у Львові засудив пятьох Українців до вязниці за здогадні акти саботажу, нібито доконані ними у вересні минулого року. Звідси тяжко судити, каже кореспондент, наскільки докази вини засуджених були певні, але відомо, що в більшости випадків таких судових розправ у Польщі, коли судять Українців, чи комуністів, „докази вини" добуваються тортурами.

Згідно з повідомленням ґазети „Новий Час" прокуратор заявив, що українська націоналістична орґанізація має свою головну кватиру в Берліні й провадиться Коновальцем з Берліна. Це вигадка, на доказ якої досі не подано ніякого факту. Коновалець знаходиться в Женеві вже більше як два роки. Поляки його вважають винуватим у багатьох заворушеннях і непорозуміннях на українських землях під Польщею, таксамо, як Турки чи большевики обвинувачують полковника Лоренса в ріжних заворушеннях чи то на Далекому Сході, чи в Малій Азії.

Безпідставною вигадкою є те, що Українці знаходяться в порозумінню з Берліном, а зовсім глупо думати, що з Берліна, на 700 миль віддалення, можна керувати підпалами.

КОНФЕРЕНЦІЯ ПОЧАЛА СВОЮ ПРАЦЮ.

ЛОНДОН (Анґлія). — В понеділок вечером відбулося перше засідання конференції в справі фінансово-економічної допомоги Німеччині. В конференції беруть участь сім держав разом з Бельґією. На відкриттю конференції виголосив промову Мек Доналд, що закликав до щирого порозуміння. Канцлер Брінінґ у своїй промові просив держави прийти з допомогою Німеччині, щоб уратувати її від кризи, яка може привести до повної катастрофи.

Всі учасники конференції бачать, що перед ними лежать великі труднощі, особливо тому, що Франція змушена бути тут проти своєї волі. Та всеж сподіваються, що конференція прийде до порозуміння, на яке особливо буде настоювати Америка та Анґлія. Для влекшення праць конференції політичні питання будуть залишені на пізнише.

БУНТИ ГОЛОДНИХ БЕЗРОБІТНИХ.

МАДРИД (Еспанія). — В Севілі підчас похорону робітника-синдикаліста, вбитого поліцією підчас попереднього робітничого заворушення, відбулися нові заворушення голодних безробітних. У бійці з поліцією вбито трох ворохобників.

"SVOBODA" (LIBERTY).
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сиҭі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ОСВЯЧЕННЯ ЧИ ОПЛЮГАВЛЕННЯ ПАМЯТИ?

Дня 4 липня в місті Познані відбулося врочисте відслонення памятника покійному американському президентови Вилсонови. Памятник поставлено йому за його заслуги коло відбудування Польщі. З відслонення памятника зроблено велику врочистість поза якою є богато залицяння до Америки. Однак, без сумніву, є тут також щира вдячність, бо з непольських політиків ніхто тільки не причинився до відбудови Польщі, як власне президент Вилсон. Президент Вилсон хотів у сей спосіб віддячитися Полякам за участь у боротьбі Злучених Держав за волю. До того Вилсон вірив, що відбудова Польщі причиниться до здемократизування світа.

Якраз у цьому покійний Вилсон помилився. Відбудована Польща стала не основою демократії, але головним її противником. Вона захопила багато непольських народів, Українців, Німців, Литовців, Білорусинів, та стала їх насильно повертати на Поляків, зовсім так, які колись Прусія й Росія силою повертали Поляків на Німців чи Москалів. Мало є нині країв в Европі, які доконували би таких жорстокостей, як Польща. Знищивши всякі права національних меншин, Поляки кинулися на себе самих. При останніх виборах вони катували Поляків за це тільки, що вони не годилися з політикою польського диктатора Пілсудського.

Поляки думали вжити відслонення памятника Вилсонови для реклями себе самих, але доля їм не пощастила. Завись диктатора довела до того, що навіть Падеревський, котрий теж немало причинився до відбудови Польщі, котрий відограв немалу ролю в позисканню Вилсона, котрий стратив свій приватний маєток на дипльоматії, звязаній з відбудовою Польщі, не міг прибути на відслонення памятника, котрий він самий заплатив. Диктатор Польщі не може знести, щоби в Польщі був признаний великим чоловіком хтонебудь інший.

Заговоривши про цю аферу, світ загбворив і про інші справи: про диктатуру, гнет, доптання тих прав, які проголошував Вилсон, а в імя яких Вилсон домагався відбудови Польщі. Світ сказав своє, що відслонення памятника Вилсона Польщею є пустим жестом тих, котрі засади Вилсона подоптали. Велика американська газета „Ст. Луис Пост-Диспеч" сказала це виразно. Інші здержалися від сказання цього не з чемности супроти Поляків, але з чемности для памяти Вилсона.

ПЯТЬДЕСЯТЬ ЛІТ РІДНОЇ ШКОЛИ

(1881—1931).

Отак, називається книжка, що вийшла у Львові накладом товариства „Рідна Школа", а написана теперішнім організатором та визначним діячем „Рідної Школи", Львом Ясінчуком. Книжка ця, на 270 сторінках друку, розказує й численними ілюстраціями показує розвиток та значіння „Рідної Школи" для українського народу в Галичині. З технічної сторони вона зроблена гарно, так, що приємно взяти в руки, бо почуваєш, що це дійсно „Рідна Книжка". Та, як звичайно, ляцька цензура й тут виявила свою „опіку" й багато цікавого матеріялу сконфіскувала. Очевидно, ляцькі цензори дуже уважно перечитували цю книжку, що розказує українським людям історію пятьдесятьлітньої боротьби на Галицькій Землі проти спольщення, боротьби за рідну культуру, за національні права й імя свого народу.

Автор у першому розділі:

Умови народження „Рідної Школи"

розповідає, як серед передового українського громадянства в Галичині ще в часах Т. Шевченка відновилася думка організації й поширення культурно-просвітної та національної праці серед українських мас, що тоді ще спали міцним сном свого національного забуття. В ті часи Поляки під проводом римо-католицьких біскупів та ксьондзів, а також цивільної інтеліґенції, старалися всіма силами спольщити український нарід, а передовсім через польську школу, або через польську мову в державних школах. Потім, хоч і коротко, але докладно переповідається про ті труднощі, які стрінуло свідоме українське громадянство в самих початках організації своєї національної освіти серед населення. На жаль, ляцький цензор над цим відділом особливо пильно попрацював і зчеркнув багато того правдивого, але дуже неприємного Ляхам, що про них було написано.

Відділ другий,

„Шукання Шляху",

обнимає час діяльности „Рідної Школи" від 1881 по 1906 рік. Починається цей уступ з того, як „Руске Товариство Педагогічне" передало в 1881 році свій статут до затвердження влади. Ось від того часу фактично й почалося формальне істнування української „Рідної Школи". Українські педагоги поставили собі за ціль створити не лише професійну організацію й самопомочі, але й розповсюднення національної освіти серед українського населення. Поволі товариство прийшло до заснування цілої низки ріжних українських приватних шкіл. А потім і до заснування та утримання бурс та інститутів для українських дітей і учнів.

У розділі третьому:

„1907—1914 роки"

автор подає дані розвитку й діяльности „Рідної Школи" в останнє сімліття перед Великою Війною, яка всю діяльність школи перевернула, як кажуть, догори ногами. Тут подається докладно про значіння й вплив спеціяльного учительського органу „Учитель", а також перший та одинокий на всій Україні діточий український орган „Дзвінок". В цей час помітний найактивніший розріст „Рідної Школи", який вже підтримується щедрою допомогою українського громадянства. „Рідна Школа" за це сімліття багато набуває рухомого й нерухомого майна й ставить свою організацію на твердій матеріяльній основі.

Наступає нарешті те, про що автор говорить у IV розділі своєї книжки:

„Час війни".

Страшний час переживав тоді український нарід у Галичині. Неменше страшні часи пережила й „Рідна Школа". Часами здавалося, що австрійські переслідування Українців й нищення шкільництва, по намові Ляхів, а також не менше брутальне поведення в Галичині супроти свідомого українства та його організацій з боку російської влади й армії, звдадуть остаточний удар „Рідній Школі". Матеріяльно, організаційно та в кадрах діячів на полі „Рідної Школи" вона потерпіла майже повний розгром. Але жертвенність, самопосвята, відданість справі й послідовна праця свідомого українства ще підчас самої війни почала відроджувати й наново відбудовувати все те, що війна знищила в часи, найтяжчі для всієї української Галичини.

Нарешті наступає пятий період діяльности „Рідної Школи"

„Повоєнний час".

Схематично, але ядерно автор передає й малює ті обставини, в яких жила „Рідна Школа" в часі української державної влади в Галичині, в часи війни з окупантами Галичини — Поляками й нарешті в часи нового поневолення Польщею українського народу. Тут автор подає цікавий матеріял, як Школа боронить свої права, як вона старається не лише затримати все те, що дотепер здобула, але й ще поширитися, скріпитися та поступити вперед, щоб з більшим успіхом провадити боротьбу з польським наступом на український нарід. Подає автор яскраві факти з того, як Польща переслідує українське шкільництво, як вона старається його знищити й здезорґанізувати.

На жаль, умови, при яких написано цю книжку під доглядом польського жандарма й цензури, не дали можливости подати всього матеріялу, який свідчить про героїчну й уперту боротьбу Українців за свою „Рідну Школу", а разом з тим і про підлі способи боротьби Ляхів з українським шкільництвом, з українським національним життям. Та всеж і того досить, що дає ця частина, щоб зрозуміти, в яких важких обставинах провадиться там національна праця Українців узагалі, а на полі шкільництва зокрема.

Автор в частині VII:

„Висновки"

коротко підкреслює ту тяжку й пожиточну для українського народу боротьбу, яку вела „Рідна Школа" з ріжними перешкодами на протязі пятьдесять років. Він висловлює обосноване переконання, що й далі „Рідна Школа" піде своїм тяжким шляхом вперед, бо вона, на думку українського народу, є той основний камінь, на якому будується фундамент української національної свідомости в Галичині, на чім повстане українська держава. Аналізуючи тяжкий пройдений шлях „Рідної Школи", а також відношення до неї українського загалу та окремих представників українського громадянства, автор переконаний, що нема сили, якаб зломила діяльність „Рідної Школи", коли сам український нарід того не зробить. А що він цього не зробить, то порукою для цього є ті пятьдесять років життя „Школи", які вже проминули.

Загальні уваги.

Назагал треба сказати, що книжка написана гарною мовою й цікаво. Читається вона легко. Лише прочитавши її, кождий Українець переконується, яке то велике діло зробила та частина українського народу, яка жиє в Галичині. Кождий Українець відчуває гордість і радість з того, що він знаходить в цій книжці, бо зрештою він бачить, яка то велика організація й праця в „Рідній Школі", коли її взяти в цілому. З цієї книжки наглядно видно, як кожда праця, навіть найдрібніша, але праця послідовна, продумана й зорґанізована, на рідному полі, зрештою виростає в велике діло й приносить часто такі чудові плоди, яких не сподівалися самі сівачі.

В книжці подано багато матеріялу й зразків про те, як окремі діячі не тікали від розвязання того, чи іншого складного питання, а старанно його аналізували, вияснювали причини невдач для того, щоб далі ще з більшим запалом, послідовністю та упертістю працювати, не зважаючи на всі дотеперішні невдачі. Батьки українських дітей навіть тут в Америці можуть заімпонувати цією книжкою своїм дітям і показати їм, яку велику працю їх батьки провадять на рідних землях. Показати своїм дітям, як там, у Рідним Краю їх батьків, іде велике й героїчне змагання українського народу за поступ, за краще завтра, за визволення з духового рабства. Наші американські діти зможуть порівнати цю роботу своїх предків з працею тих Американців-піонірів і діячів пізніших часів, які таксамо з упертістю й самопосвятою боролися за краще майбутнє своєї Америки й з мізерного, обідраного й убогого краю зробили багатю шу й високо цивілізовану державу.

Значіння цієї книжки в Америці.

Нашим дітям отой процес змагання, боротьби й творчости, який показано яскраво в книжці Л. Ясінчука, буде тут в Америці цілком зрозумілим, а при вмілому поясненню його дітям та порівнанню з тим, що відбувалося в Америці в часи піонірства та пізніше, він викличе в дітей пошану до своїх батьків та гордість з того, що вони є нащадками того народу, який на своїх землях бореться не менше героїчно й уперто та волево, як боролися ті перші, що закладали підвалини теперішньої Америки. А, як відомо, наші діти тими, чужими для них, піонірами захоплюються дуже. Отож покажім їм своїх піонірів, покажім їм, що наш нарід також здібний на велику творчість, посвяту, організовану й волеву працю та на змагання за краще завтра свого Рідного Краю. Ця книжка повинна знайтися в хаті кождого свідомого Українця. Вона кождому з нас дає багато до зрозуміння, що то за велика й пожиточна для українського народу інституція „Рідна Школа". Вона зробить те, що заклики „Рідної Школи" про моральну й матеріяльну допомогу стрінуть у наших серцях більше співчуття та зрозуміння.

Велику прислугу для „Рідної Школи" зробив Л. Ясінчук, що написав і видав таку важну книжку. Вона хосенна не лише для самої „Школи", але взагалі для українського національного руху й для боротьби за його визволення, за його державність.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ОБОРН, Н. Й. Бр. св. О. Николля, від. 38, повідомляє всіх своїх членів, що піврічний мітінґ відбудеться в неділю, 26 липня, в годині 2-гій пополудни. Проситься всіх членів прийти на той мітінґ, бо є важні справе до полагодження. Буде справоздання контр. комісії за 6 місяців. Буде також справоздання з Укр. Народ. Клюбу. Кромі того маємо ще богато важних справ до полагодження, для переведення котрих присутність всіх членів є конечна. — Андрій Бископ, секр.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА

В. Будзиновський.

ТРИ ПОКОЛІННЯ

(Свобідно за Купером)

(2)

Бриняк обіймив уста долонями і крикнув:

— Ми мандрівники, що зблудили. Хоч не знаємо, хто ти, хочемо підійти до тебе, та твоя собака не пускає нас.

— Чорний, сюди! Дзявкун, сюди! — залунало за зломами.

Голова собаки знов щезла і оба пустилися обходити довгу купу зломів. Обійшли і побачили чоловіка з рушницею в руці. Стояв над застріленим оленем. Коло його ніг по лівім боці велика чорна собака, по правім менша сороката. Чудна була фіґура той мисливий. В шкіряних постолах, шкіряних штанах, шкірянім кафтані. На голові боброва, але стара, витерта кучма. Дуже цікаво призирався їм і ждав, аж вони до него забалакають. Жулицький поздоровив його і промовив:

— Ваш одяг каже мені, що вашим промислом є польованне, та що ви живете таки тут, на сім відлюддю. Ми хочемо зайти на кінець озера. Може скажете, чи добре йдемо?

— Ви добре йшли, але зайшли задалеко. Ви вже дві верстви за озером. Та се пусте. Саме тут є край ліса. Як підете [illegible], то вийдете в степ, що від озера тягнеся аж до моря. Будете мати добрий шлях, не такий як лісом.

— Ми не до моря йдемо.

— Не до моря? — мисливий спитав здивований. — А кудиж? З ваших одягів бачу, що ви, хоч з рушницями, не живете промислом мисливих. Ви подобаєте більше на міських людей. Коли ви не до моря в дорозі, то хіба хочете пробратися на той бік Калміуса до Азовського козачого війська. Я чув, що на землях від ріки Берди, сюди в сторону Калміуса Москаль загнав частину запорожських недобитків, та охрестив їх Азовським військом.

— Ми й не туди. Ми саме сюди прийшли зза Калміуса. Хочу придивитися, як тут є. Хочу знати, який той шмат степу, саме при озері.

Мисливий трівожно і допитливо глядів на Жулицького, питаючи:

— Хочете знати, як тут? Та на що вам се?

Жулицький не знав мисливого, отже не хотів сказати йому цілої правди. Всеї правди він загалі нікому не сказав би, бо на се ще не прийшла пора. Сказав лищ то, що тепер міг виявити:

— Коли в сих сторонах ще панували Запорожці, то тут жив один сотник калміуської паланки, Данило Марченко. Я хотів би бачити місце, на якім стояв його хутір.

Мисливий затрусився і став ще пильніше призиратися Жулицькому.

— Марченко? — спитав. — Сотник Марченко? Ви може знаєте, що з ним сталося? З ним і з його сином? Де вони і як їм живеться? Може вони думають вернутися і хочуть знати, чи їх хата ще стоїть?

— Де він тепер, не скажу. Також не знаю, чи вернеться, бо не знаю, чи йому грозить яка кара.

— Як вернеться, то своєї хати не знайде, хіба лиш камяні фундаменти, на яких хата стояла. Коли Москалі прийшли були взяти його і його сина та не знайшли їх, підпалили хату. Хата згоріла, згоріли всі будинки. Лишився тільки фундамент хати. Тепер і його не видно, бо заріс буйним бурянном. Що там колись жили люди, свідчить тільки великий сад, який не змарнів, бо я пильную його.

— То ви живете тут постійно?

— Мій батько прийшов сюди з мамою і мною тоді, коли мені було десять років. Тепер мені пятьдесять і нять. По двох роках померла мама. Три роки пізніше я втратив батька. В пятнацятім році мого віку я став круглим сиротою і від тої пори сам заробляю на мій прожиток. Саме тоді, коли помер мій батько, осів тут запорожський сотник Данило Марченко. Запорожська старшина приділила йому великий шмат степу й ліса при сім кінци озера і право до риби в озері. Був старший від мене десять років. Прийшов сюди, з жінкою і з малим синком. До помочі мав козаків, для яких военний промисл вже був затяжкий.

— Вас Москалі не займали тоді, коли прийшли по Марченків? — Жулицький спитав.

— Не займали, бо мене тоді не було тут. Я тоді Марченка і тих Запорожців, що були з ним, вів манівцями до моря. Бо ми заздалегідь провідали були, що Москалі прийдуть.

Мисливий урвав, бо нагадав собі, що балакає з людьми, яких ще добре не знає, отже потерпав, що скаже забогато. Жулицький доміркувався, яка причина тої здержливости, отже не налягав на докінчення оповідання і вернувся до цілі своєї мандрівки.

— Кажете, що ми зайшли задалеко? Треба дві верстви вертатися?

— Було би задалеко, як би ви хотіли вийти з ліса при самім кінци озера. Колиж вам потрібне місце, де стояв хутір сотника, то ви неначе знали, де зупинитися. Хутір стояв не при самім озері, а дві верстви далі. Я завів би вас туди таки зараз, але вибачайте. Як дуже квапитеся, то йдіть самі. Від осьтамтого дерева плайок витропаний мною. Зараз до ліса припирає сад. В саді знайдете місце під високим буряном. Се те місце, на якім стояла хата... Як хочете, щоби я завів вас, то хвилю заждіть, бо я дуже зголоднів. Їсти вже маю що, бо вполював оленя, лише треба пришкварити. А може й ви оба голодні? Ви, і ваш німий товариш?

Жулицький і Бриняк розсміялися. Бриняк спитав:

— Хто вам скаазв, що я німий?

— Вибачайте. Тепер чую, що не німий, бо нарешті промовили слово. Ми оба балакаємо вже пів години, може й годину, а ви лиш стоїте, неначе який стовбур.

— Ви оба знаєте, про що балакаєте. Я не знаю, то й мовчу. Лише слухаю, бо се, що вчую, колись і мені буде потрібне. Ще не знаю, коли й як, але мабуть буде потрібне. Аж тепер, коли ви забалакали про голод і мясиво, то вже й мені є про що балакати. І я чую, що вже пора їсти. У нас дещо готове. Ви тут на відлюддю мабуть давно не нюхали свинини. В моїй торбі є вуджена свиняча похребтина.

— Я що лиш вчера зїв решту свині. Тут їх чимало крутиться.

— Се мабуть була дика свиня?

— Інших тут нема.

— Мясо дикого кабана тверде.

— Як в якім часі. Тепер воно справді тверде. Тепер волю оленя.

— Ми маємо похребтину з господарського веприка. І свіжі паляниці маємо.

— За одну паляничку дам вам цілого оленя! — мисливий крикнув. — Тут за муку дуже тяжко. Я дістаю її хіба тоді, коли замандрую аж над море. Се буває лиш раз в році, коли везу на продаж мої шкірки.

— Маєте коні? — спитав Жулицький.

— Коней не маю і до коня я не привик. Я або пішки, або човном. При Калміусі маю скритий в прибережних кущах власний човен. Туди несу мої шкірки і далі аж до моря пливу човном. Вертатися прикріще, бо треба гребти проти води.

— А таке є у вас? — Жулицький спитав, показуючи фляшчину з горівкою.

— Нема, бо я за сим не гину. Як є, то за ковнір не виллю.

Свинина була сира, отже розклали огонь, щоби спекти. Мисливий так ласо дивився на паляниці, що Жулицький не ждав, аж свинина буде готова. Таки зараз ковтнув горівки і закусуючи паляницею, фляшку подав мисливому.

— Горівка добра, паляниця ще ліпша, — мисливий промовив, простягаючи руку по другий кусник того присмаку. — Хоч вже рік, як я горівки не кушав, то мене не тягне до неї. За хлібом я дуже стуживcя. Мука давно вийшла мені.

Поки свинина припеклася, балакали далі. Мисливий сказав, що зветься Капій Прокіп. Сидить в хаті, поставленій ще його батьком під скалою гори, що по тім боці озера і ще зо дві верстви йде далі як озеро. Між горою і лісом, в якім вони тепер сидять, тягнеться від озера аж до Калміуса буйний степ. При самім озері степ такий широкий як озеро, себто дві верстви. Щораз далі степ стає ширший. Серединою пливе річка. Випливає з озера і поспішає до Калміуса.

По смерти мами і тата в хаті Капія сидів ще його приятель Гнат Сабарай. Втік разом зі сотником Марченком. Чого вони втікли: чи прогрішилися чим проти Москаля, чи може тому, що страх має великі очи... Капій не знав, або чужим людям не хотів сказати. Також не знав, або не хотів сказати, куди вони повіялися.

— Хіба — Капій скінчив розказувати, — подалися, як інші Запорожці, котрі не хотіли жити під Москалем, то Турка.

Бриняк подав обом по кусникови жареної свинини, настромленої на затесаних патиках. З третим сам присівся до них і всі три, ковтнувши ще раз горівки, розпочали свій обід. Капій скінчив скорше і взявся до свого оленя. Вительбушив його, вилущив передні лопатки і боки, та кинув своїм собакам. Решту хотів закинути собі на плечі. Молодий Бриняк не позволив, кажучи:

— Се завеликий тягар на вас одного. Понесемо оба завішеного на патику.

— Хібаж се перший олень, якого я сам тащив до хати? Помічника не маю. Вительбушений, не такий то дуже тяжкий. Що правда, двом лекше нести.

(Дальше буде).

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

MR. WILSON'S THIRTEENTH POINT.

Poland's dedication of a monument to Woodrow Wilson July 4 was a most appropriate tribute. More than any other non-Pole, he helped weld into a free country the fragments of Poland, ruthlessly partitioned by three despots more than a century before. Polish independence was the thirteenth of Wilson's 14 points, and he fought a good fight at Versailles to bring it to realization. The world sympathized with Polish ambitions for liberty. This country, both by aiding Poland at the peace table and in spending millions to succor her war victims, rejoiced to repay part of the debt it had incurred when Pulaski and Kosciusko helped our own struggle for independence. The history of Poland had been illustrious, though tragic, and her energetic people had produced a high culture and many distinguished scious. Hopes were great for Poland's career in the paths of democracy.

Just now those hopes are disappointed. Poland has lost most of the sympathy she had a dozen years ago, for she has become a disturber of the European scene. Power has passed from the true Polish patriots to what E. Alexander Powell calls "a group of ambitious, predacious and unscrupulous men, mainly army officers, who will stop at nothing to achieve their ends." Their chief is Pilsudski, one of the most relentless of Europe's dictators. The militaristic clique was the chief factor in the disillussioned withdrawal of Paderewski, Wilson's co-worked at Versailles, from political life in his native land. The group has set aside Wilson's point calling for self-determination of peoples by its harsh treatment of German, Ukrainian and Lithuanian minorities. The League of Nations, created by another of Wilson's points, has often met surly defiance from the nation dominated by ruthless group.

Lord Balfour predicted the Danzing Corridor would be "an Alsace-Lorraine to rankle and fester for future trouble." So it has proved. Poland's attitude has made a bad matter worse until German nationalism has been aroused to frenzy and, according to Frank H. Simonds, a solution "is to be reached only by a new war." In Upper Silesia another danger point was created when, after a plebiscite favoring Germany, the Polish General, Korfanty, seized the area, and a League commission upheld the coup. Eastern Galicia, peopled largely by Ukrainians, who had been promised a republic of their own by the Allies, has been "pacified" by barbarities and atrocities. Coveting Vilna, ancient capital of Lithuania, Polish filibusters, under Pilsudski's alleged direction, stormed the city, and Poland has held it. In addition to these aggressions, constant cries for a "greater Poland," to be won by bayonet and bomb, cause suspicion and fear in neighboring lands.

By a peace treaty whose injustices have become more and more manifest through the years, Poland profited immensely. With the territories granted to fulfilll her national ambitions came racial problems and boundary questions demanding the greatest tact and the utmost conciliation, so time might heal the wounds of her neighbors. Poland, dominated by her military clique, chose the opposite course. Disregarding treaties, suppressing minorities, the liberties of her own people nullified by dictatorship, Poland has become a sorry shadow of what Wilson hoped she would be. In the light of her present policies, the tribute to his memory is an empty gesture.

(St. Louis Post-Dispatch, Monday, July 13, 1931).

HOW POLAND SECURES RIGHTS OF MINORITIES.

Bouton Cites Case Of Law Trial Of Leader Of German Protective Organizations As Symptomatic Of Drift Of Times.

By S. Miles Bouton.

(Special Correspondence of The Sun).

Posen, July 3.

This old city in Poland is about a quarter of the globe's circumference distant from America. A criminal process in which the highest sentences meted out are but six months' imprisoment does not on its face call for speciial attention. Neither the place nor the event seems at first sight calculated to interest American readers.

They will do well to interest themselves. For this trial and its attendant circumstaces are menacingly symptomatic of conditions created in Europe by the Wise Men of Versailles — men actuated in part by hatred, in part by greed. They are symptomatic of conditions which, unless Reason asserts herself in time, are hurrying this distressed old continent along toward the hell of another war — of many wars.

Through Eastern Germany Versailles cut out the Polish Corridor without giving its inhabitants an opportunity to say of what country they desired to be citizens. It dissevered the economic unit Upper Silesia and handed over to Poland territory which had been German for 700 years. It is reported—and probobly correctly—that at last two of the men responsible for this last disruption of Germany at first looked in Asia Minor for Silesia, confoundinig it with Cilicia. The story is not inherently improbable.

Treaties for the protection of the racial minorities were imposed upon Poland, as also upon most of the Succession States. Almost thirty-two per cent. of Poland's total population is made up of alien races. Americans inclined to point to the fact that our land, too, has a great percentage of inhabitants of various races, and that we have no trouble with them, are to be reminded that these came to us because they wanted to, whereas the more than 9,000,000 non-Polish inhabitants of Poland were delivered over to foreign domination against their will, much as slaves used to be disposed of.

In the minority treaties Poland obligated herself to establish shools for the minorities, to grant them a wide degree of cultural autonomy, and to grant them equality before the law with native Poles. It is a matter of record that no other state has so grossly violated its obligations. Up to 1930 no less than 128 complaints against violations of the rights of the minorities in almost every department of life had been submitted to the League of Nations.

I cannot go further into this here — into the confiscation of German lands, the closing of German schools, the constant persecutions and prosecutions. And the situation of the Ukrainians who compose almost half of the entire minority population, is quite as bad or even worse.

(**The Sun**, Baltimore, Thursday Morning, July 16, 1931.)

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФИЛАДЕЛДІЯ, ПА.

Перший український адвокат в Филаделфії.

Коли якийсь Українець в Америці вибивається своєю працею і знанням, то це не тільки наша загальна радість, але й загальний пожиток. Особливо тоді, коли тою людиною є свідомий, характерний і діяльний Українець чи Українка.

До таких треба зачислити п. **Теодора Свистуна,** бувшого старшину Української Армії, котрий отсе покінчив правничі студії в Темпл Юніверзиті.

П. Т. Свистун родився в Сороцьку, повіт Скалат, Галичина. Ходив до ґімназії у Львові й у Кіцмані на Буковині. Світова війна захопила його на шкільній лавці.

Польську тюрму перебув в Тернополі й там приготовлявся до ґімназійної матури, яку здав у липні 1921 р.

При кінці 1921 р. приїхав до Канади, де був настоятелем Бурси ім. М. Грушівського.

В листопаді 1922 р. прибув до Злучених Держав. Тут вступив до американської армії, в якій прослужив два роки, в Сан Френсиско, Каліфорнія.

По виході з армії кінчить „Гелд'с Бізнес Каледж", а в 1925 р. переїздить до Филаделфії. Тут вступає до університету і по чотирох роках студій одержує степень Л. Л. Б.

Як тільки п. Свистун прибув до Филаделфії, сейчас взявся енерґійно до громадської праці, завязуючи Драматичне Товариство ім. Т. Шевченка, яке існує й досі. Був він завжди при кождій добрій роботі. Поза загально-народною працею присвячував він з осібна богато праці стрілецьким справам.

Теодор Свистун.

Тепер є він головою Стрілецького Гуртка ч. 1, а також головним скарбником Української Стрілецької Громади. Є він теж і головою Відділу Орґанізації Державного Визволення України.

Є це енерґійна, патріотична молода й многонадійна сила, яка збільшує ряди наших народних робітників.

П. Т. Свистун оженився з Українкою Антосею Рибачок. Має вох синів.

Працює разом з адвокатом Thomas Erskine, 133 S. 12th St., Phila., Pa.

М.

СЕРБСЬКІ ПРИПОВІДКИ.

Один жіночий волосок має більшу силу ніж шість коней.

Дурний знає, що говорити, коли вже вийшов зі суду.

Великі кусники заткають горло.

Коли криниця висохла, пізнають люди її вартість.

Хто спить із псами, будиться з блохами.

Велике дерево видержить велику хуртовину.

П. Котович.

РАДЯНСЬКА ШКОЛА НА УКРАЇНІ...

(2)

Семирічка **фактично не є єдина школа.** Перехід з 4-тої до 5-тої групи, тобто з нижчої до середньої школи, переводиться особливими приймальними комісіями, й ніякої переваги учні цеї школи не мають перед учнями з інших чотирохрічок, причім **успішність учня, його знання, здібности, нахил до науки не відограють ніякої ролі: щоб тільки було „пролетарське походження".**

В молодших ґрупах семирічки один учитель веде цілу ґрупу; він так і зветься „ґруповід", або ще „комплексник". В старших ґрупах вже читаються окремі предмети учителями, й учителів звуть „предметниками". Ґруповоди з середньою освітою (український підтехнікум є середня школа), а предметники здебільшого з освітою вищою (або старі ґімназійні учителі або абсольвенти Інституту Народньої Освіти).

Політехнічні школи.

Коли професійна школа є іменно професійна, тобто по свому характерові монотехнічна, то семирічка є ніби політехнічна. Над проблемами самого політехнізму й політехнізації шкіл сушили й досі сушать голови радянські керовники. Як відомо з преси, це питання стояло окремою точкою на порядкові денному цьогорічного всеукраїнського зізду рад. Щож це за така важлива проблема?

Льоґічно міркуючи, є правильним, що на певному етапі розвитку виробництва потрібна як найбільша й як найвужча спеціялізація трудящих, особливо при ріжноманітних засобах енерґетики: водна пара, мотори внутрішнього горіння, електрика, при тому, коли частину праці треба ще виконувати руками, словом: непри недосконалій ще техніці капіталізму, очевидно, потрібна школа монотехнічна. Але далі, коли праця людини все більше зводитиметься до керовництва машинами, а ці останні переходитимуть на одну енерґічну основу, скажемо на електрику, — словом, при соціялізмі — очевидно буде потрібна політехнічна школа.

Правда, здоровий глузд казав би, що про це, бодай що найменше, ще передчасно думати. Можна булоб увести міркування такого порядку, що, мовляв, в семирічці треба ознайомити майбутнього громадянина і трудівника в загальних рисах зі всіма фахами, аби улекшити йому вибір фаху найбільш для нього підходячого і тим дати правильний напрямок юнакові в профшколу, а далі по тій самій спеціяльности у вищу школу, але большевики, мабуть свідомо, воліють давати таке ніби „соціялістичне" настовлення: суб спеція етернітатіс, твердячи безнастанно, що „справа соціялізму, це справа одної, найбільше двох пятирічок".

Чи збудують вони на тих злиднях соціялізм чи ні; чи перескочать із царства необхідности в царство свободи, це безпосередньо не відноситься до нашої теми, але політехнічної семирічки при тих злиднях збудувати не можна. Требаб при семирічках обладнати ріжні майстерні, требаб подбати про добру кваліфіковану педаґоґічну силу; а як це все зробити, коли ті семирічки, в яких я працював, одержували на шкільне приладдя річно до 300 карбованців? **Як** досягти цього, коли нема паперу, олівців, нема найнеобхідніших приладів для демонстрації фізики; навіть термометер не в кождій школі є, а барометер, і то зіпсутий, із доброго десятка семирічок, які я принаґідно відвідав, я бачив лише в одній семирічці?

Ось чому, поруч з політехнізацією семирічки, бодай останній рік в педаґоґічній пресі все сміливіше підноситься думка про потребу домінуючого „ухилу" семирічки, сільсько - господарсько - промислового і т. п.

Нововоронцівська семирічка (на Херсонщині), користаючись з наявности аґрономічного персоналу (в цім селі є сільсько - господарська профшкола), пробувала в себе здійснити сільсько-господарський ухил (звичайно, за згодою окружного начальства). Дуже „ухилитися" в цей бік школа не могла, бо мала всього шість гектарів землі. Була думка використати земельний устрій (себто перерозподіл землі між селянами) і заокруглити свою земельну пайку бодай на яких 50 гектарів і це власне спонукало школу до такої активности. Заведено було деякі аґрономічні дисципліни, зосіб-на садівництво, але округа не піддержувала матеріяльно, **землі в звязку з колективізацією одержати не вдалося і цю справу зліквідували. Школа так і лишилася колишньою прогімназією, чи вірніш Ігнатієвською вищою початковою школою.**

Взагалі, постійні експерименти, шукання такого типу школи, якаб „відповідала потребам соціялістичного будівництва", шукання все нових і нових метод ширять непевність в рядах педаґоґів. **Вчитель не може вибирати якоїсь певної методи й її удосконалювати, бо це булоб, мовляв, консерватизмом; бо тому еклектизм, поверхове хапання нових метод,** а тимчасом фактично продовження старого лекційного способу викладання, ось облича мінливої, як хамелеон, але в суті незмінної радянської школи.

Професійна освіта.

В українській освітній системі профшкола є надбудова над семирічкою, має на меті дати вакінчену середню освіту, але з певним спеціяльним ухилом. На Україні взагалі нема середньої школи без якогось спеціяльного ухилу.

Я знаю такі профшколи: технічна, гірнича, хемічна, лісова, сільсько-господарська, музична, торговельно-промислова, медична. Перші три школи чотирирічні, решта — трохрічні. Закінчившим абітурієнтам профшкола дає звання техніка з дотичної галузі.

А як зі званнями? Очевидна річ, **що на протязі 7 а то й 6 років навчання** (три роки семирічки + три-чотири роки профшколи) **не можна опанувати загально-принятої програми середньої школи й навчитись якогось фаху.** Треба зробити наголос на чомусь одному. Так і робиться.

Сільсько-господарська профшкола, наприклад, до 1928 р. готувала переважно своїх абітурієнтів то вищих шкіл, не конче навіть сільсько-господарських; але вже від 1928 р., коли попит на аґротехніків зріс, почалось більше приділятись уваги спеціяльним дисциплінам; школа почала готувати аґротехніків.

Школи мають майстерні, де учні, під керівництвом інструкторів, набувають практичних знань з потрібного їм фаху, **хиба є та, що ці майстерні устатковані старими машинами, які давно вже вийшли з ужитку не то що на Заході, але й у нас, на Україні.**

Сільсько - господарські профшколи мають землю, худобу, ремавент, — **словом, це інколи цілий радгосп, в якому експльоатують учнівську робучу силу.** На тлі загальної бідности, відсутности державної допомоги, **школи змушені приділяти більшу увагу свому господарству, бо майже лише з його прибутків купується сяке-таке устаткування школи.**

Шкільний рік ділиться на три триместри, в сільсько-господарській профшколі приблизно одну-трету часу приділюється практичним вправам в полі; такаж пропорція щодо практичних вправ зберігається і в інших професійних школах.

В школах бракує підручників; як правило, один підручник припадає на 5—7 учнів. Пристосовуючись до цього й й „активізується" педаґоґічний процес.

Бракує паперу, і це болючо відчуває вся школа: нема на чому зафіксувати конспек- пройденного матеріялу, а цей конспект конче потрібний при відсутности підручників.

Поза тим і учні й викладачі намагаються перебороти всі труднощі, **та якби не місцеві комячейки, що постійно стають на перешкоді нормальному навчанню, втягаючи школу в ріжні „компанії",** — можна булоб досягти в навчанні значно більших результатів.

Непостійність учнів та вчительства.

Те, що я в загальних рисах сказав про методичні шукання в семирічці, стосується й до профшколи, з тою ріжницею, що тут матеріяльні можливости дещо більші й педаґоґи можуть бодай дещо зі своїх плянів зреалізувати.

На заваді взагалі нормальному педаґоґічному процесові, окрім злиднів, до яких можна якось пристосуватись, стоїть величезна плинність як учнівського так і педаґоґічного складу школи.

Чим викликається плинність учнівського складу? Приймальні комісії дбають лише про соціяльний добір, **ось чому й приймають до школи, може, й кришталево чистих пролетарів і незаможників, але мало здібних до науки.** Ці юнаки на протязі першого року покидають школу; доводиться на їх місце приймати кандидатів, які багато часу вже втратили. До цього долучаються періодичні, майже щорічні „чистки": деяких учнів „вичищують", а деякі перед чисткою самі кидають школу.

А чим пояснити плинність педаґоґічної сили? Нерівномірність платні в ріжних округах, а найголовніще „уважність аґентів ДПУ" і підозріле ставлення до педаґога, який „засидівся" на одному місці (може за цей час набути небезпечного для влади авторитету в населення), примушують учителів мандрувати.

(Далі буде).

Ів. Данильчук.

НА ДОСВІТІ.

(Зі збірки „Свитає день").

У височах небеса похмурі
Кроваве сонце голублять;
Розгардіяш скимлить і виє,
Верхи дерев додолу хилять
Зсумнілі лиця. А час іде,
Сліди криваві полишає.

Неначе чорний гураган
Реве гієною ляшня,
Москаль зза плота помагає;
Один і другий упиваєсь
Кіхтями в тіло, — і бажає
Забрати серце, душу погубити.

Гуляй, о, кате України!
Ще день, ще другий наїдайсь
Козацьким тілом і кістками;
Вже небеса почули голосіння,
Вже стрепенулись чорні тіни,
Вже сяйвом Україна пала!

Великий день уже свитає...
Вперед!
Батьки в могилах снять про волю,
А сини здухом Гонти йдуть;
Зза гір кордонних і зза моря
Вже чулі серця й готові руки ждуть.
Ще Бог батьків царює понад нами,
А правнуки підуть батьків своїх слідами.

РУХ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ОБОРН, Н. Й.

Справа відділового дому.

Братство св. О. Николая, відділ 38 У. Н. Союза, це одно зі старших братств нашого Союза.

Братство засновано дня 6. травня 1901. року. Заснували його Українці-Лемки, що походили з ліського, сяніцького й горлицького повіту. Як кожда річ, так і розвиток нашого братства був зпочатку досить тяжкий. Членам-організоторам братства приходило досить тяжко організувати нових членів. Причин на то склалося досить. Головно перешкаджала цьому розкиненість наших людей по ріжнех кінцях міста і по околичних плейзах.

Друга причина була та, що частина членів була з інших околиць, отжеж, як то буває між нашими людьми, не була вдоволена з тих людей, що становили більшість у відділі. Щоби заспокоїти свої амбіції, вони відірвалися й заснували новий відділ.

Поборовши всі ті перешкоди, наше братство зачало розростатися. Прибували нові члени, росла й братська каса. Нині наше братство числить 204 дорослих членів в братстві і Союзі, а кромі того наш Молодечий Відділ братства числить 74 дітей.

То була би коротка історія нашого братства. Та кромі відбирання вкладок від членів і плачення їм підпори в недузі, наше братство не забувало й за свої національні і церковні справе. Де тілько була яка народня справа, наше братство все щиро давало свою щедру поміч. Так наше братство росло й розвивалося та вдоволяло своїх членів.

Та кромі дорослих членів, котрі родилися в старім краю, виростали другі члени, а то молоде покоління, роджене вже тут, на вільній землі Вашингтона. Щоби молоде покоління, тут роджене, не змарнувалося, не пропало для нас і для нашого народу і щоби не цуралося свого братства і свого українського народу, братство св. О. Николая купило дім і заснувало в нім Український Народний Клюб. В тім клюбі на долині є приміщення для дорослих і для хлопців, а на першім поверсі є приміщення для Жіночого Клюбу шиття і українських вишивок. Кромі того маємо ще боїско для гри в „теннис" для хлопців і дівчат.

Тепер ми,- урядники Бр. св. О. Николая і урядники Укр. Народ. Клюбу, відзиваємося до Вас, Браття й Сестри, члени нашого братства. Ми вже люди старші. Придбали ми красний маєток, маємо свій Клюб, свою хату. Притягаймо наше молоде покоління до себе, до братства й Союза, щоби, коли нас вже не стане, наша молодь могла заняти наше місце. В той спосіб, Дорогі Браття, будемо мати повне вдоволення, що наша праця не пішла на дармо, а наше молоде покоління буде знати, чиїх батьків і чиї вони діти!

Адрій Бископ, секретар.

ЩО ЇДЯТЬ АЗІЙСЬКІ НАРОДИ.

Маляйці їдять передовсім роетинні страви. Живляться рижом і саґом, також рибами. Роблять пальмове вино.

Китайці жиють головно рижом, що став у Китаю національною стравою. Коли риж не зародить, є великий голод, а за ним і пошести. Також риби та зеленина мають великий збут. Мяса не люблять, з виїмкою вепрового і собачого, яких кормлять. Їсти волове мясо будійська релігія забороняє. На півдні взагалі не плекають худоби. Пють чай, заможніші волять тепле вино. З рижу роблять горівку „шамсу". Риж і риби є теж виключною стравою Японців. Ласощами є курята, овочі, гриби, тісточка. Пють чай. Мастять рибячим товщем. З рижу роблять пиво „саке". Ріжні салати роблять із молодих гонів бамбусу, хризантем і ін.

Корейці живляться рижом, зелениною, рибами, дробом, зрідка вепровиною. Пиво роблять з рижу. Воловини нема. Приправляють богато червоним перцем.

Первісне неселення Індії живиться дикою звіриною та лісовими плодами.

В полярних країнах **Чукчі** їдять **сире мясо,** товщ, риби — або сирі, або морожені, або варені на лямпі, яка світиться товщем. Зупу черпають вижолобленою костею. Зупу варять із зеленини, крови, товщу та мяса з тюленів і риб. Кости розбивають і варять із кровю у воді.

Аіни їдять сире рибяче мясо, також сушене і солене, сирий, у воді мочений риж, листя деяких ростин, мясо ведмеже й оленяче, водні птиці та кавяр.

Тунгузи їдять сире пташаче мясо, також рибяче або й варене і товщ із ренів.

Калмуки живляться кінським і воловим мясом, варять його в молоці, або мясо покраюіть, намочать у солоній воді тай їдять. Їдять квасне молоко, масло та сир. Із кобилячого молока роблять опянюючий кумис. Кашу варять із пшеничної грубо меленої муки.

Східні Монголи живляться молоком, маслом, сиром, вареним ягнячим мясом (памлсек), із овечого та кобилячого молока роблять опянюючий напиток „тарасун". Пють теж чай.

Тибетанці їдять мясо ягняче та волове, часто сире. Зупу варять із мелених костей ягнячих і волових, а переховують її і 3—4 місяці. До чаю додають молока.

Кірґізи їдять кумис із коровячого, овечого та кобилячого молока, яке кисне десять днів. Їдять сир, сушений на сонці, що є для них щоденним хлібом. Варять із нього зупу. Жінки печуть шишки. Мяса їдять мало.

Туркмени приправляють із кульок сушеного сира, який розпускають, квасний напиток „чаль". Їдять зеленину, пшоняну кашу, сухарі з неквашеного тіста, мастять сезамовим олієм. Пють чай. Цукор належить до люксусу. Із курей варять зупу, також із баранячого мяса. Туркмени їдять як ласощі сушені морелі та дині.

Індійці живляться стравами з проса та рижу, з якого печуть хліб. Їдять плоди овочевих дерев, риби, мясо баранячне, волове та козяче і дріб. Страви діляться відповідно до каст (кляс племени), що досі строго придержують.

Перси їдять скромно. Головною поживою є для них каша з рижу з молоком, з проса, рідше з кукурудзи. З гарбузів печуть колачі, живляться хлібом, овочами та квасним молоком. Залюбки їдять баранину з зелениною та рижом. Пиво варять із проса (буза). Горівку роблять із овочів і вина. Пють чай.

Араби їдять зеленину, мясо домашніх звірят, диких кабанів, яке варять із молоком або сиром, або душать у печі. Тельбухи та кров викидають.

Бедуіни їдять квасне верблюже молоко, мало зеленини, також молоко овече та козяче, маслянку, сир, хліб і дактилі.

С. М.

ПІД ДУБОМ.

Під дубом, —
В темній, тихій тіни
Плила прощальна мова:
„Отут — за рік
Знова,
Десь у жнива,
Мене ти жди! —
— Прийду,
Як ще десь не загину!"

* * *

У слезах, —
Мовчки обнялися, —
А дуб був свідком того...
Якраз у рік
Знова, —
В самі жнива
Прибіг він тут
Під дуб, —
Увесь кровю залився...

* * *

Під дубом, —
В темній, тихій тіни
Други стрілця сховали...
Що рік-у-рік
В жнива, —
Іде вона
Під дуб туди
Й кладе
Вінок стрілецької слави...

ЛОВЦІ ЛЮДСЬКИХ ГОЛОВ.

Серед ріжних племен південно-східної Азії процвітає ще звичай полювати на людські голови. Свого часу повідомляли токійські часописи, що на Формозі туземці вбили 150 Японців і їм повідрізували голови. Серед тих племен юнака, який ще не сполював ніодної людської голови, вважають нездатним, а дівчина насміхається з нього, поки він не рішиться піти на такі лови сам, або з ровесниками. Чи принесе голову воївника, жінки чи дитини, це вже не важне, коби лище людську голову. Добичу ставлять на полички, на яких уже є людські черепи, здобуті іншими парубками того села. Перед голову ставляють страви й напитки, часом навіть вливають дещо в уста такої відрубаної голови та ласкавими словами приговорюють, припрошують, щоби голова їла і пила.

Про причини таких ловів на людські голови довідуємося дещо із звичаїв деяких племен Асаму та Бірми. Вони вірять, що такі людські черепи помагають урожаєві на полях. Тому то найбільше йдуть на ті лови підчас управи засівів і підчас жнив, а людські голови застромлюють на полях. Ті племена вірять, що з тих черепів іде маґічна сила, яка виходить на добре власникові поля. Друга причина є та, що вони вірять, що чоловік, який сполював стільки то й стільки голов, на другому світі матиме тих людей своїми невільниками. Відрубують теж голови тому, щоби переблагати розгніваних духів. Тому часто, коли в селі вибухнула пошесть, то щоби переблагати духів і відвернути їх від села, приносили в жертву людську голову. Кольоніяльні держави поборюють ті лови. Та це не вплинуло на населення так, як сподівалися, себто щоби воно зменшувалося. Головно в провінціях загангеської Індії, що є під управою Великої Британії. Бо давніще, тому що процвітали такі лови на людські голови, то село від села було ізольоване. Не було майже ніяких взаємин села зі селом, й пошести не могли так легко поширюватися. Нині недуги, які люди розносять (передовсім сифіліс), спричинюють більше жертв, ніж давніще лови на людські голови.

Подружа сварка.

Чоловік не може видержати, хапає капелюх, палицю та пускається до дверей.

— Коли вернешся? — питається жінка сердито.

— Коли мені схочеться! — відповідає чоловік.

— Добре, — каже жінка — коби тільки не запізно!

—o—

Захвалював. — Чи хочете купити металеву труну, чи дубову?

— А котра ліпша?

— Обі добрі. Металеві тревaліші, одначе дубові здоровші.

КИТАЙСЬКІ ЗВУКОВІ ФІЛЬМИ.

В Шанґгаї відчинено два нові ателіє для виробу звукових фільм. Небаром мають основувати ще такі робітні в Ганґконґу та Тіенціні. Так то Китайці започаткували виріб власних тонових фільм. Капіталізує ці підприємства група капіталістів, фільмові товариства Мен Сун і Таі Чінг Вач. Поодинокі члени тієї групи є навіть власниками кінотеатрів у Кореї. Нове підприємство задумує висвітлювати свої тонові фільми від „Мукдену до Кантону", а сподівться мати теж великий збут на Филипинах, у Стрейтс Сетлементс і Голяндській Індії, де є великі китайські кольонії. Тому, що китайська мова має дуже багато діялектів, які дуже ріжняться між собою, підприємство робитиме фільми в двох найбільш поширених китайських нарічах: кантонськім і мандаринськім.

Згідливе подружжа.

— Моя жінка робить, що сама хоче.

— А ви?

— Я також.

— Ви також?

— Самособою. Я також роблю, що вона хоче.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА".

103 АВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Склеп Сурми знов в перерібці. Тепер крім осолоди душі можете набути ще й осолоду для тіла. Спеціяльно цукорки української фабрики з Західної України.

Іван Лисан, Буковинець, котрий купив у нас Едісона комбінацію на сплати, прийшов платити свою рату, а що був убраний в шоферськім уніформі, то запитаний де працює, сказав, що в „Файф Боро Тексі Корпорейшен". Та компанія випустила недавно на улиці 1000 тексівок і їх можна побачите по цілім Ню Йорку. Ті тексівки мають бути найліпші, є вигода для пасажира, як рівнож і для шофера. Роботу там можна дістати скоро, лиш вимагають практики. Треба їм сказати де працював, і вони дають тексі, їдь і заробляй, як нічого не привезе до вечера, на другий день такого шофера відправлять. Заробок там 40% на долярови. Часом можна заробите від 5 до 10 долярів, а часами менше, праця 10 годин.

Того тижня написано лист до польського конзуля, щоб без цла видав позволення вислати великий грамофон і 500 рекордів для Українського Музею у Львові. Яка буде відповідь читачі довідуються пізніше. Тристадоляровий ортофонік Віктролу склеп Сурми дарує, а з рекордами то вже не знаю; як буде, може хто поможе. В Амереці є понад 1000 українських рекордів кожда інша. Вже богато рекордів не можна дістати ані за гроші. Раз компанія викине з катальоґа, то пропало. Кожда рекорда належить до української етноґрафії. Українці її сотворили і вона не повинна пропасти, повинна бути бодай в музею, щоб на будуче, як не наслідувати, то бодай знати, яких рекордів не робити.

Наразі нічим Українці в Амереці не можуть похвалитися, хіба рекордами. Як ті затратяться то і Україна забуде, що ми тут жили. Варта би знати, хто в Америці має найбільший вибір українських рекордів. Хто має більше як 200 українських рекордів, кожда інша, а хотів би їх подарувати для музею, ласкаво проситься написати. Щоб зібрати всі рекорди і їх переслати, треба около 600 долярів.

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(75)

За якийсь час після того, як Тарзан пішов на полювання, в його таборі все почало робитися так, як уплянували Кай Шанґ та моряк. Моряк також заявив, що він іде на полювання. Та, відійшовши недалеко від табору, він заховався, очікуючи, поки Тарзан не відійде далеко. Тарзан не мав довіря до цього моряка, а тому, коли він сказав, що йде на полювання, то Тарзан це похвалив. Він був спокійнішим, коли цього моряка не було в таборі.

—o—

По довшому часі після відходу Тарзана до табору прибіг моряк. Вигляд у нього був переляканий і стомлений. Він ще здалека почав кричати до Муґамбі: „Ото ваші малпи й пантера напали на мене. Вони схопили Шорті" — хлопця з кухні „Кінкейда". „Я ледви сам вирвався! Коли ти, Муґамбі, не вратуєш його, то він загине!" Після цих слів моряк упав на землю, ніби він був так перемучений, що не міг стояти на ногах.

—o—

Муґамбі не знав, що робити. Він був залишений тут, щоб стерегти Джейні. Лейді Ґрейстовк, що також чула все те, що говорив моряк, почала посилати Муґамбі ратувати хлопця. „Поспішай, Муґамбі!" — говорила вона. „Ми тут з Мосулою безпечні. Хлопця треба вратувати". Муґамбі послухав приказу своєї господині. Правда, він не вірив, що зможе дійсно пособити хлопцеви, бо не був певним, чи його послухають Тарзанові звірята. Муґамбі пішов.

—o—

Коли Муґамбі відійшов далеченько від табору, моряк, який досі лежав на траві, вложив у рот два пальці й голосно свиснув. Скоро з кущів появився Китаєць та ще чотири моряки з його судна. Вони нишком почали підкрадатися до хижі, біля дверей якої сиділа Джейні та Мосула. Вони сиділи спиною до Китайця та його бандитів. Несподівано Джейні й Мосула побачили себе оточеними зі всіх сторін незнайомими людьми.

—o—